

Tukes:n kaivoslain mukainen varauspäätös 23.3.2023 (Stedle Exploration AB), valitus

Kunnanhallitus 17.04.2023 § 83
242/14.00.00/2022

Valmistelija

Tekninen johtaja Harri Hoffren, puh. 040 485 4037, harri.hoffren@iitti.fi

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on kaivoslain (621/2011) perusteella 23.3.2023 hyväksynyt seuraavan varausilmoituksen:
Varaaja: Stedle Exploration AB
Lupatunnus: VA2023:0010
Varausalueen sijainti: Mäntyharju, Heinola, Kouvola, Iitti
Varauksen voimassaolo päättyy: 25.1.2025

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen (korjattu tieto, päätöksessä on Iitä-Suomen hallinto-oikeus).
Valitusaika päättyy 2.5.2023.

Varaaja otaksuu alueella aiemmin tehtyjen tutkimusten perusteella olevan seuraavia kaivosmineraaleja: litium, yttrium, skandium, lantanoidit. Varaajan suunnitelmissa on systemaattisesti käydä läpi alueella aiemmin tehdyt työt kuten geologiset kartat, geokemia, geofysiikka ja kairaukset. Varaajan suunnitelmissa on käydä myös maastossa arvioimassa parhaat toimet malminetsintään. Varaajan suunnitelmissa on jättää alueelle malminetsintälupa, kun alueen aiemmat tutkimukset on käyty läpi ja arviointi tehty.

Varausalueen koko on 356,47 km², josta suurin osa sijaitsee Heinolan puolella.

Iitin puolella Kelloniemen-Hosinmaan-Särkiniemen alueelle sijoittuu noin 700 hehtaarin suuruinen varausalue. Iitin puoleisen alueen maankäyttö ja kaavoitus painottuu merkittävilta osin loma-asutukseen ja virkistykseen sekä luonto- ja suojeluarvoihin. Alueella on mm. Natura-alueita. Valtaosa rannoista on jo rakennettuja lomakiinteistöjä. Tällaiselle tiheästi asutulle (loma- ja vakituinen) ja vesistöpainotteiselle alueelle jää malminetsinnälle ja kaivostoiminnalle varsin vähäisiä alueita verrattuna siihen, mitä jäisi harvaan asutulla alueella. Kaivostoiminta tulisi vääjäämättä häiritsemään mm. asutusta eikä kaivostoiminnalle näin ollen ole edellytyksiä – tämä huomioon ottaen jo pelkkä varaus on tarpeeton.

Alueen kaavoissa varausalueelle ei ole osoitettu kaivosalueita.

Nykyisen kaivoslain 47.4 §:n mukaan kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan taikka kaivostoiminnan vaikutukset huomioon ottaen asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa.

Eri toimintojen yhteensovittaminen tulee tutkia kaavoitusmenettelyssä. Aiemmissa kaavoituksissa ei ole nähty edellytyksiä kaivostoiminnalle alueella eikä edellä selostettu alueen nykyinen maankäyttö, ympäristö ja luontoarvot ym. huomioon ottaen ole nähtävissä edellytyksiä kaivostoiminnan osoittamiselle alueelle tulevaisuudessakaan. On yleisen edun vastaista, että lupa kaivosmineraalien etsintään ja etuoikeus

malminetsintälupaan annetaan alueelle, jossa kaivostoiminnan aloittamiselle ei ole nähtävissä edellytyksiä.

litin kunnan valitusoikeuden perusteet:

litin kunnalla on valitusoikeus kunnan valvottavana olevan yleisen edun vuoksi ja myös välittömien vaikutusten vuoksi.

Kaivoslain 76 §:n (varauspäätöksen voimassaolo) perusteluissa (HE 273/2009 vp) todetaan, että ”Lisäksi viranomaisen olisi harkinnassa otettava huomioon muun muassa yleiselle ja yksityiselle edulle aiheutuvien haittojen rajoittaminen ja vähentäminen, jolloin merkitystä olisi esimerkiksi alueen muilla käyttötarkoituksilla tai muilla suunnitelluilla käyttötarkoituksilla”. Kaivoslain perusteluissa siis tunnustetaan, että jo varausilmoituksella on vaikutusta mm. yleiselle edulle ja että alueen muu maankäyttö ja yleinen etu tulee huomioida jo varausilmoitusten käsittelyssä. Lain perusteluissa (HE 273/2009 vp) todetaan, että ”Kuntien voidaan katsoa suurelta osin edustavan paikallista yleistä etua”.

Varauspäätös aiheuttaa myös välittömiä vaikutuksia kunnan velvollisuuksiin kunnan erityisasema mm. yleisen edun valvojana huomioon ottaen.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 7.1 §:n mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Viranomaisen saa hakea muutosta valittamalla myös, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi.

litin kunta, kunnanhallitus on viranomainen, jolla on valvottavana yleinen etu kuntalain ja erityislakien perusteella. Kuntalain 39 §:n 1. momentin 3. kohdan mukaan kunnanhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa. Muut säädökset: Kuntalain 1 §; Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/1986) annetun lain §:t 3, 4 ja 6; Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 1 §; Luonnonsuojelulain (1096/1996) 6.3 §.

Esityslistan oheismateriaalina jaetaan Tukes:n varauspäätös 23.3.2023 ja ote litin Kymijoen-Konniveden rantaosayleiskaavasta sekä Stedle Exploration AB:n varausilmoitus(-hakemus) ja ilmoituksen liitteenä oleva kartta.

Valitusperusteet:

Varaushakemuksessa on hyvin suppeasti selvitetty valmistelevia toimenpiteitä ja aikatauluja eikä resursseista ole mitään mainintaa. Kaivoslain 44 §:n 1. momentin 3. kohdassa todetaan, että varausilmoituksessa on esitettävä tarpeellinen ja luotettava selvitys tutkimussuunnitelman laadinnasta ja muista malminetsintälupahakemusta valmistelevista toimenpiteistä sekä niiden aikataulusta. Hallituksen esityksen HE 273/2009 vp perusteluissa on 44 §:n osalta todettu seuraavaa: ”koska varauksen tarkoituksena on varmistaa etuoikeus malminetsintälupahakemuksen tekemiseen, tulisi varausilmoituksessa olla riittävän tarkka suunnitelma malminetsintälupahakemuksen valmistelusta ja selvitys valmisteluresursseista.”

Koska varauspäättös on tehty näillä tiedoilla, jotka eivät sisällä selvitystä valmisteluresursseista ja koska tutkimussuunnitelman laadinnasta sekä muista valmistelevista toimenpiteistä annetun selvityksen voidaan katsoa olevan riittämättömän tarkka, varauspäättös ei täytä kaivoslain 44 §:ssä säädettyjä edellytyksiä.

Varauspäättöksessä ei ole myöskään riittävästi huomioitu voimassa olevan kaivoslain 3 §:ää. Varauspäättöksessä on todettu sovelletut säännökset, eikä kaivoslain 3 §:ää ole mainittu luettelossa. Päättöksessä on todettu kohdassa "Lisätietoja varaajalle", että "ks. myös (kaivoslain) 3 §". Kaivoslain 3 § ei kuitenkaan voi olla pelkästään ohjeena varaajalle huomioon otettavaksi etsintätöiden suorittamisessa, vaan ko. § 3 tulee ottaa huomioon jo lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa (varausilmoituksen hyväksyminen), kuten ko. pykälässä todetaan. Nyt näin ei päätöksessä ole tehty. Kaivoslain 3 §:n perusteluissa (HE273/2009 vp) todetaan, että kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa viranomaisen olisi tunnistettava, mitä rajoituksia muusta lainsäädännöstä mahdollisesti seuraa. Edellä selvitetyn perusteluin ko. varausalueen osalta on selkeästi nähtävissä rajoitukset, jotka huomioon ottaen ko. alueelle ei ole perusteita hyväksyä varausilmoitusta.

Kaivoslain 55.2 § velvoittaa hylkäämään varausilmoituksen alueen laajuuden lisäksi myös muista syistä. Ko. pykälän mukaan kaivosviranomaisen on hylättävä varaus, jos muista syistä varaajalla ei ole edellytyksiä tai ilmeisesti tarkoitustakaan hakea malminetsintälupaa. Alueen muut käyttötarkoitukset ja suunnitelmat on luettavissa tällaiseksi muuksi syyksi.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Jarkko Salonen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus valittaa Tukes:n kaivoslain (621/2011) perusteella 23.3.2023 hyväksymästä varausilmoituksesta (lupatunnus VA2023:0010) ja vaatii päätöstä kumottavaksi. Kunnanhallitus valtuuttaa teknisen johtajan laatimaan ja allekirjoittamaan yksityiskohtaisen valituskirjelmän selostusosassa mainituilla perusteilla.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.